

20.3.2023

Talonrakennusteollisuuden kannanotto sekä ohjeistusta työmaille kevytyrittäjyydestä

Kevytyrittäjyyden soveltamisessa rakennustyömaille on ilmennyt yhä enemmän epäselvyyksiä ja jopa niin sanottua ”pakkoyrittäjyyttä”. Tämän vuoksi Talonrakennusteollisuus on selkeyttänyt entisestään ohjeistusta jäsenyrityksilleen.

Työlainsäädäntö on binääristä – henkilö on joko työsuhteinen tai yrittäjä. Toisin sanoen työtä tehdään joko työsuhteessa tai yrittäjästatuksella. Työlainsäädäntö ei tunnista erikseen kevytyrittäjyyttä, jossa henkilö laskuttaa laskutuspalveluyritysten välityksellä työn tilaajaa tekemästään työstä olematta kuitenkaan y-tunnuksen omaava, yrittäjäriskillä toimiva taho.

Kevään 2022 työehtosopimuskierroksella rakennusalan työehtosopimukseen kirjattiin seuraavanlainen kannanotto:

”UTS-sopimuksen mukaan ulkopuolisen työvoiman käyttöä tapahtuu kahdessa muodossa: alihankintatyönä ja työvoiman vuokrauksena. Työmarkkinoille on leviämässä kevytyrittäjyyden konsepti. Kyse on työsuhteessa tehtävän työn ja aidon yrittäjätoiminnan väliin luodusta järjestelystä, jossa mm. tapaturma-, työttömyys- ja eläkevakuutusmaksut siirtyvät kevytyrittäjän itsensä hoidettavaksi. Kevytyrittäjyydestä aiheutuu lisäksi kustannuksia laskutus- ja maksupalveluista ja yrittäjävoiton mahdollisuus on usein epärealistinen.

Tilajayrityksen kannalta kevytyrittäjyyteen liittyy ongelmia mm. sosiaalivakuutusmaksujen suorittamisen, tapaturmavakuuttamisen sekä työehtojen toteutumisen näkökulmasta.

Talonrakennusteollisuus ry ja Rakennusliitto ry katsovat, että toimittaessa yhteisellä työmaalla vastuusuhteiden selkeys on ensiarvoisen tärkeää. Kevytyrittäjyys on ristiriidassa alan yritysten yhteiskunnallisen vastuun ja sosiaalisesti kestävänsä työelämän tavoitteiden kanssa. Tilajien asemassa toimivien yritysten on syytä varmistua siitä, että ulkopuolisen työvoiman käyttö tapahtuu työehtosopimuksen ja tämän suosituksen mukaisesti. Se tarkoittaa, että alihankkijan ja vuokratyövoimayrityksen henkilöstön asema on järjestetty työsuhteiseksi.”

Kevytyrittäjyyden väärinkäytökset yleistyneet - niihin on puututtava tehokkaasti

Kevytyrittäjyys rinnastetaan yrittäjyyteen, kuten toiminimiyrittäjien toiminta silloin, kun yrittäjyyden ulkoiset ja tosiasialliset tunnusmerkit täyttyvät. Muussa tilanteessa se voidaan tapauskohtaisesti katsoa rinnastettavan työsuhteiseksi toiminnaksi.

On ilmennyt enenevässä määrin tilanteita, joissa on ollut epäselvyyksiä sen suhteen, onko kyse ollut vapaaehtoisesta kevytyrittäjyydestä vai onko kyse tosiasiallisesti ns. pakkoyrittäjyydestä, jossa henkilö on pakotettu toimimaan kevytyrittäjänä työsuhteen sijaan. Työmaille on todettu työskentelevän henkilöitä, joiden kuvallisissa henkilötunnisteissa on väärää tietoa työnantajasta.

Kevytyrittäjällä tulee olla kuvallisessa henkilötunnisteessa työnantajantiedon kohdalla kirjaus siitä, että kyse on itsenäisestä työnsuorittajasta. Valvova viranomaisena on lisäksi epäselviä tapauksia tutkiessaan todennut useissa tapauksissa työsuhteen tunnusmerkit täyttyvän, jolloin kevytyrittäjän ja kyseisen työn tilaajan välillä on katsottu olevan tosiasiallisesti työsuhte.

Tällä voi olla vaikutuksia tilaajavastuulain mukaisen selvitysvelvollisuuden sisältöön sekä työnantajan/työn tilaajan vastuusiin niin rakennusalan työehtosopimuksen mukaisen UTS-vastuun kuin tapaturmien korvattavuuden osalta. Yritysten on syytä arvioida ne riskit, joita kevytyrittäjän käyttämiseen voi liittyä ja pyrkiä kaikin keinoin ehkäisemään mahdollista työntekijöiden hyväksikäyttöä.

20.3.2023

Ottaen huomioon lisääntyneet epäselvyydet ja viranomaisten tulkinnat työsuhteen tunnusmerkistön mahdollisesta täyttymisestä kevytyrittäjien kohdalla Talonrakennusteollisuus ry:n hallitus linjasi kokouksessaan kevytyrittäjyyteen liittyen seuraavasti:

Talonrakennusteollisuus ry:n kannanotto 13.12.2022:

”Kevytyrittäjyyden rinnastamisen alihankintaan ja yrittäjyyteen tulee perustua siihen, että kevytyrittäjän toiminta on itsenäistä, tilaajasta riippumatonta ja yrittäjätoiminnan tunnusmerkistön täyttävää. Muussa tapauksessa hänen tulkitaan työskentelevän tosiasiallisesti työsuhteisessa asemassa.”

Liite: Kevytyrittäjyyden tunnistaminen ja valvonta rakennustyömailla

Lisätietoja Ville Wartiovaara, puh. 040 564 7939

ville.wartiovaara@rt.fi